ПОДОБРУВАЊЕ НА ВЕШТИНИ ЗА МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА (M&E) ЗА ЈАВНИ И ДРЖАВНИ СЛУЖБЕНИЦИ

ПРОГРАМА ЗА ОБУКА ЗА МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА

Скопје 08-10.07.2025

Erasmus+

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЈА ЗА ЕВРОПСКИ ОБРАЗОВНИ ПРОГРАМИ И МОБИЛНОСТ

Co-funded by the European Union

Програма – *Модули и сесии*

ТГ1 и 2 – Скопје	Ден 1	Ден 2	Ден 3
09:00-10:30	M1 Сесија 1	M3 Сесија 1	M5 Сесија 1
10:30-11:00	*Пауза за кафе*		
11:00-12:30	M1 Сесија 2	M3 Сесија 2	M5 Сесија 2
12:30-13:30	*Пауза за ручек*		
13:30-15:00	M2 Сесија 1	M4 Сесија 1	
15:00-15:30	Пауза за кафе		
15:30-17:00	M2 Сесија 2	M4 Сесија 2	

Преставување на обучувачите и учесниците

Претстави се себеси накратко:

✓*Име и презиме*

✓*Институција / организација*

✓*Дали имате искуство со мониторинг и евалуација?*

0 1 - 3 4+ години

➢***Што ве интересира најмногу?***

Модул 1: Вовед во мониторинг и евалуација
Концепти и стандарди

Сесија 1 - Управување со концептите на Развојот и Менаџмент базиран на резултати

M1C1 Управување со концептите за развојот и УБР

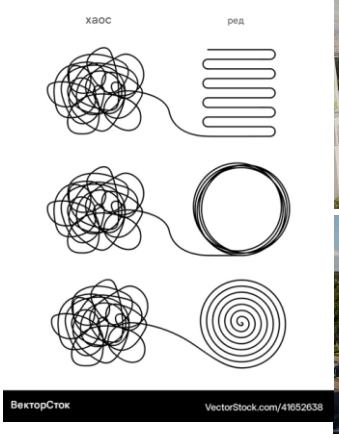
- Зошто треба да управуваме со развојот?
- Што е Управување базирано на резултати?
- Политиката, Програмата и Проектниот Циклус
- Што е мониторинг и евалуација?
- Логиката на интервенција (ЛИ)
- Теоријата на промената (ТОП)

МОДУЛ 1: Вовед во концептите и стандардите за мониторинг и евалуација

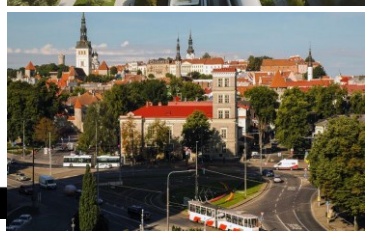
M1C1 Управување со развој и концепти за управување базирани на резултати : Зошто треба да управуваме со развојот?

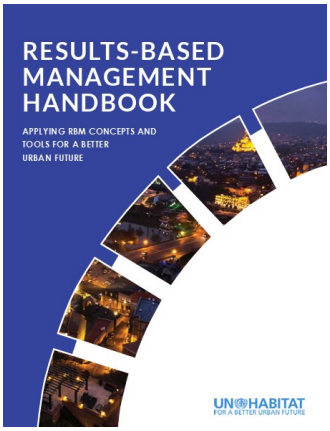

M1C1 Управување со развој и концепти за управување базирани на резултати : **Што е Менаџмент базиран на резултати**

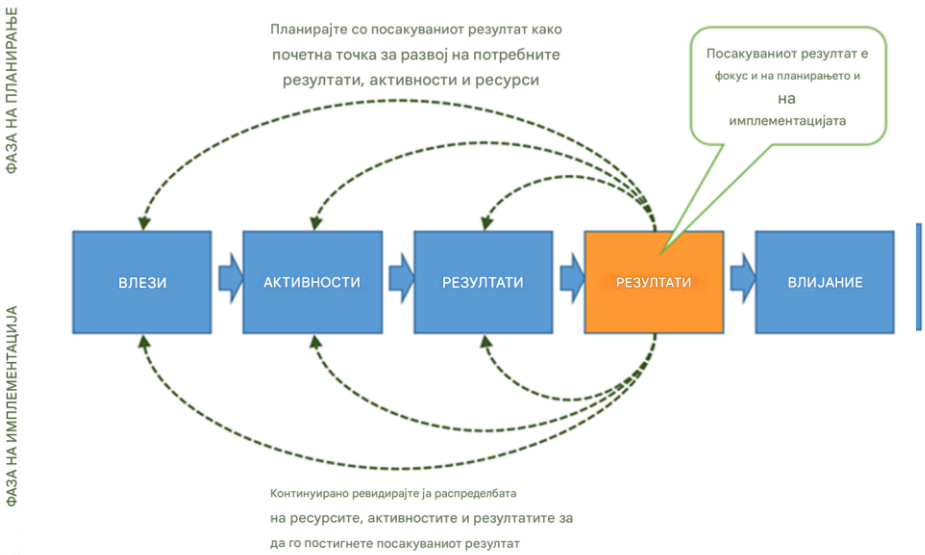
- Управувањето базирано на резултати (УБР) е пристап на управување кој се фокусира на **постигнување конкретни резултати и влијанија** , наместо само да се фокусира на активности и резултати.
- Тој нагласува **планирање, следење и евалуација на перформансите** врз основа на посакуваните резултати и влијанија.
- УБР е **холистички пристап** кој ги интегрира стратегијата, луѓето, ресурсите, процесите и мерењата за да го подобри донесувањето одлуки и одговорноста.

M1C1 Управување со развој и концепти за управување базирани на резултати : **Што е Управување базирано на резултати (УБР)?**

- УБР е пристап на управување што го користи ЕУ за да се осигури дека нејзините активности, особено во надворешните односи и развојната соработка, се фокусирани на постигнување специфични, мерливи и одржливи резултати.
- Тој нагласува отчетност, транспарентност и ефикасно користење на ресурсите преку поврзување на финансирањето и имплементацијата со постигнувањето на однапред дефинираните цели.
- ЕУ користи различни алатки и системи, вклучувајќи го *мониторингот ориентиран кон резултати* (ROM) и Рамката за резултати на Глобална Европа, за да го следи напредокот и да обезбеди дека нејзините интервенции даваат опипливи придобивки.

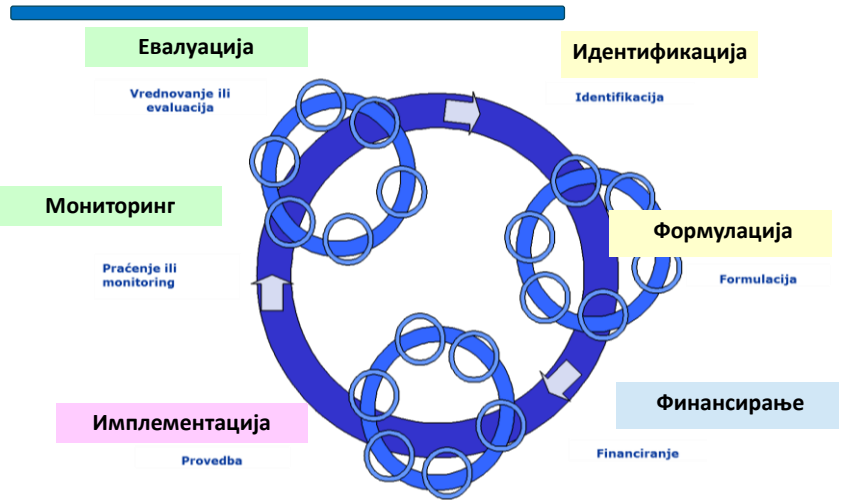
Синџирот на резултати

Извор : https://results-lab.com/five-rules-for-results-based-management

МОДУЛ 1: Вовед во концептите и стандардите за мониторинг и евалуација

M1C1 Управување со развој и концепти за управување базирани на резултати : Политиката , Програмата и Проектот Циклус

- Евалуациите се составен дел од системот за донесување одлуки и управување (животен циклус на политиката) - обезбедување демократска одговорност

- Треба да постои рамнотежа во употребата на применливи методи за евалуација, и прагматизам со оглед на ограничените финансиски, временски и човечки ресурси

Извор : ЕК Упатства за УПЦ – управување со проектен циклус на ЕК , 2004, адаптирани .

M1C1 Управување со развој и концепти за управување базирани на резултати : **УБР и ниво на програма - Пристап на логичка рамка**

РАЗЛИЧНИ ТЕРМИНИ ЗА ЦЕЛИ И РЕЗУЛТАТИ ВО РАМКИТЕ УПРАВУВАЊЕ БАЗИРАНО НА РЕЗУЛТАТИ

АНАЛИЗА НА ПРОБЛЕМОТ	ОБЈЕКТИВНИ НИВОА *(при планирање)*	НИВОА НА РЕЗУЛТАТИ *(при следење)*
ЕФЕКТИ	ГЛАВНИ ЦЕЛИ	ВЛИЈАНИЕ
ГЛАВЕН ПРОБЛЕМ	НАМЕНА/ЦЕЛ НА ПРОЕКТОТ	СРЕДНОРОЧНИ РЕЗУЛТАТИ
ПРИЧИНИ	СРЕДНОРОЧНИ ЦЕЛИ	КРАТКОРОЧНИ РЕЗУЛТАТИ
АКТИВНОСТИ	ОЧЕКУВАНИ ПРОИЗВОДИ	ПРОИЗВОДИ

Извор : https://cdn.sida.se/publications/files/sida61994en-a-guide-to-results-based-management-rbm-efficient-project-planning-with-the-aid-of-the-logical-framework-approach-lfa.pdf

M1C1 Управување со развој и концепти за управување базирани на резултати : **RBM и логичко ниво на проект рамка пристап (LFA)**

МАТРИЦА НА ПРОЕКТОТ (РЕЗИМЕ НА ПЛАН НА ПРОЕКТОТ, ЛОГИЧКА РАМКА/ МАТРИЦА НА ПРОЕКТОТ)

ЛОГИКА НА ИНТЕРВЕНЦИЈА	ИНДИКАТОРИ	СРЕДСТВА ЗА ПРОВЕРКА (MoVs)	ПРЕТПОСТАВКИ
Општи цели	*(Индикатори)*	*(средтсва и начини на верификација)*	*(Празно Кутија)*
Намена на проектот (Цел на проектот)	Индикатори	Средстваи начини на верификација	Претпоставки
Резултати (среднорочни цели)	Индикатори	Средства и начини на верификација	Претпоставки
Очекувано **Излезни производи**	**Активности**	**Ресурси**	**Предуслови**

Извор : https://cdn.sida.se/publications/files/sida61994en-a-guide-to-results-based-management-rbm-efficient-project-planning-with-the-aid-of-the-logical-framework-approach-lfa.pdf , адаптирано LFM.

M1C1 Управување со развој и концепти за управување базирани на резултати : **M&E и хиерархија на Логичка рамка**

Извор : Упатства за РСМ на ЕК , 2004 година.

M1C1 Управување со развој и концепти за управување базирани на резултати : **Намена за мониторинг и евалуација**

Навремена и кредибилна M&E обезбедуваат информации за:

- *Ја поддржува имплементацијата на проектот/програмата* со точно известување засновано на докази, што го информира менаџментот и процесот на донесување на одлуки за да ги насочи и подобри перформансите на проектот/програмата.
- *Придонесува* кон организациското учење и споделувањето на знаење преку рефлекции и споделување на искуства и научени лекции.
- *Ја поттикнува* одговорноста и усогласеноста, преку прикажување дали нашата работа е извршена како што е договорено и во согласност со утврдените стандарди и со сите други барања на засегнатите страни.

M1C1 Управување со развој и концепти за управување базирани на резултати : **Намена за мониторинг и евалуација**

- *Обезбедете* можности за повратни информации од засегнатите страни
- *Промовира* работата на проектот/програмата преку истакнување на достигнувањата и посигањата, градење на моралот и придонесува за мобилизација на ресурси.
- *Стратешки менаџмент* - во обезбедувањето информации при поставувањето и прилагодувањето на целите и стратегиите.
- *Изградба* на капацитети, самодоверба и доверба кај засегнатите страни, особено корисниците и персоналот и партнерите за имплементација, за ефикасно иницирање и спроведување на развојни иницијативи.

Клучни карактеристики и разлики помеѓу мониторингот и евалуацијата

	Мониторинг	Мониторинг ориентиран кон резултати (МОР)	Евалуација
Што	Дневна управувачка активност (пилотирање на операцијата)	Ад хок преглед на перформансите на интервенцијата спроведен според стандардна методологија	Анализа за длабинска проценка
Кој	Одговорност за внатрешно управување – сите нивоа (ЕК и партнер за имплементација)	Секогаш вклучува надворешни влезни податоци/ресурси (објективност)	Обично вклучува надворешни влезни податоци/ресурси (објективност)
Кога	Тековно	Периодично – по потреба или ако интервенцијата се соочува со проблеми	Ex ante, периодично (среднорочно, завршено), ex post
Зошто	Проверете го напредокот, преземете корективни мерки, ажурирајте ги плановите	Проверувајте го напредокот, преземајте корективни мерки, давајте придонес за последователни активности	Научете општи лекции што се применливи за други интервенции, преглед на политиките итн.
Фокус	Инпути, активности, производи, резултати	Релевантност, дизајн и систем за следење, ефикасност, ефективност, одржливост, координација, додадена вредност од ЕУ, меѓусекторски прашања и комуникација и видливост	Образложение, релевантност, резултати, влијание, одржливост, кохерентност, додадена вредност на ЕУ и други релевантни критериуми

Извор : Генерален директорат за INTPA на ЕК, Меѓународни партнерства .

M1C1 Управување со развој и концепти за управување базирани на резултати : Што е Мониторинг?

- **Административна активност - го олеснува управувањето со** програмата/проектот
- **Систематски** го **следи спроведувањето** на план, програма или проект користејќи индикатори и реперни точки
- **Следени се феномени** кои се составен дел и се причинско-последично поврзани со голем број други феномени.
- **Транспарентна активност** - информациите се формираат за известување и донесување одлуки
- **Критичните настани** се идентификуваат, анализираат и се предлагаат решенија и мерки
- **Внатрешен мониторинг** (управување со програма/проект) и **надворешен мониторинг** (донатор/ЕУ/држава или јавна институција)

МОДУЛ 1: Вовед во концептите и стандардите за мониторинг и евалуација

M1C1 Управување со развој и концепти за управување базирани на резултати : Што е Мониторинг?

- **Мониторингот** ги следи промените во перформансите на програмата или клучните резултати со текот на времето.
- Ги има следниве карактеристики:
  - Континуирано спроведување
  - Следи и одржува надзор
  - Документира и анализира напредок во однос на планираните програмски активности
  - Се фокусира на инпутите, активностите и производите од програмата
  - Ги разгледува процесите на имплементација на програмата
  - Ги разгледува резултатите од програмата на ниво на производи
  - Разгледува континуирана релевантност на програмските активности за решавање на проблемот
  - Известува за спроведените програмски активности
  - Известува за непосредните резултати што се постигнати

M1C1 Управување со развој и концепти за управување базирани на резултати : **Што е Евалуација ?**

- Евалуацијата е **независна анализа** на околината, целите, резултатите, активностите и инвестираните ресурси, за да се извлечат заклучоци што би можеле да се користат за идни одлуки.
- Тоа е **системска** и треба да се базира на прифатени **стандарди** за истражување на општествените науки.
- Оценка се прави за политиката, програмата или проектот за кој станува збор, според специфичните **критериуми и прашања за евалуација**.

M1C1 Управување со развој и концепти за управување базирани на резултати : **Евалуација**

- **Евалуацијата** е систематски пристап за припишување на заслугите за промените во специфичните резултати на програмските активности.
- Ги има следниве карактеристики:
  - Спроведено на важна програма / проектни фази (milestones)
  - Обезбедува **длабинска** анализа
  - Ги споредува **планираните со реалните** достигнувања
  - Ги разгледува **процесите** што се користат за постигнување резултати
  - Ги разгледува **резултатите** на ниво **на исход** и во однос **на трошоците**
  - Ја разгледува целокупната **релевантност** на програмските активности за решавање на идентификуваните проблеми
  - Ги разгледува имплементирани **активности**
  - Известува како и зошто се постигнати **резултатите**
  - Придонесува во градењето **теории и модели за промена**
  - Ги припишува **инпутите и производите** на промените во **резултатите или влијанието** на програмата

M1C1 Управување со развој и концепти за управување базирани на резултати : **Евалуација**

Најважната **цел на евалуацијата** е учењето и од оваа перспектива, евалуацијата ја има следната цел:

Учење преку систематско истражување

што постигнуваат јавните политики и програми за да разбереме како се одвиваат работите,

за да можат политиките и програмите да бидат подобро дизајнирани и имплементирани во иднина".

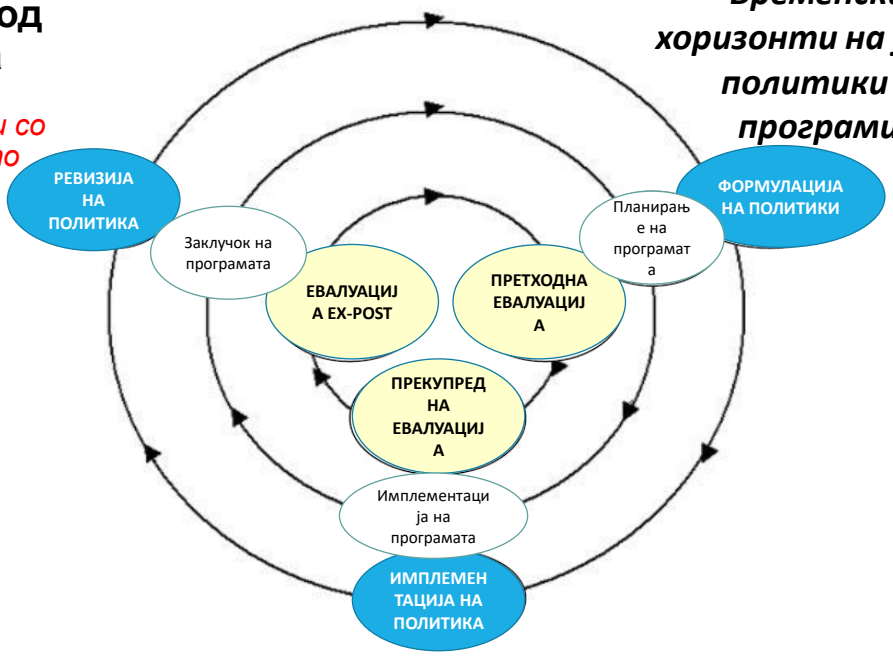
M1C1 Управување со развој и концепти за управување базирани на резултати : **Намена на евалуацијата**

- *Планирање/ефикасност* - обезбедување на постоење на оправданост за политиката или програмата и ефикасна распределба на ресурсите;
- *Одговорност* – покажува до кој степен програмата ги постигнала поставените цели, колку добро ги искористила постојните ресурси и какво е нејзиното влијание;
- *Имплементација* - да се подобрат резултатите од програмата и ефективноста на начинот на кој тие беа имплементирани и управувани;
- Стекнување знаење – *разбирање што функционира (за кого) и зошто (во кој контекст);*
- *Институционално зајакнување* – подобрување и развивање на капацитетите меѓу учесниците во програмата и нивните мрежи и институции.

Очекувани придобивки од евалуацијата

Подобрување на јавните политики со текот на времето

Временски хоризонти на јавни политики и програми

Macedonian Evaluation Network

HEval Hrvatsko evaluacijsko društvo

МОДУЛ 1: Вовед во концептите и стандардите за мониторинг и евалуација

M1C1 Управување со развој и концепти за управување базирани на резултати : **ПРИНЦИПИ НА ЕВАЛУАЦИЈА**

1. Транспарентност – подразбира дека информации/ наоди/ препораките добиени преку процесот на евалуација треба да се споделат со

- засегнати страни директно засегнати од очекуваните резултати од програмата / проектот
- групи кои можат да научат нешто ново врз основа на резултатите од процесот на евалуација

2. Јасна методологија – евалуацијата треба да биде дизајниран на начин што

- овозможува собирање на сите релевантни податоци за евалуација на успехот на програмата / проектот
- да се утврдат методите и начинот на работа што ќе се користат за да се одговори на главните прашања во процесот на евалуација
- најчесто се користи комбинација од квантитативни и квалитативни методи

M1C1 Управување со развој и концепти за управување базирани на резултати : ПРИНЦИПИ НА ЕВАЛУАЦИЈА

3. Планирање на евалуацијата - подразбира дека секоја евалуација е планирана

- опис на работните задачи за евалуаторите, вклучувајќи ја целта и обемот
- опишува методи што ќе се користат,
- утврдува ресурси, време потребно за спроведување на евалуацијата итн.

4. Непристрасност и независност

- *Непристрасноста* придонесува за кредибилитетот на евалуацијата, и
- *независноста* им обезбедува легитимитет на донесувачите на одлуки и *го ограничува потенцијалниот конфликт на интереси* во случај кога лицата кои донесуваат одлуки се истовремено одговорни за евалуација на сопствените активности. Ова барање се однесува на сите фази од процесот на евалуација, од планирање на евалуацијата, развивање на условите на референца за спроведување на евалуацијата, до избор на евалуатор.

МОДУЛ 1: Вовед во концептите и стандардите за мониторинг и евалуација

M1C1 Управување со развој и концепти за управување базирани на резултати : ПРИНЦИПИ НА ЕВАЛУАЦИЈА

5. Видливост и дисеминација на резултатите

- Видливост е особина која осигурува дека јавната политика вклучува и план за споделување на информации за неа
- систематско дисеминирање на информации за резултатите, што е неопходно за подобрување на планирањето и спроведувањето на активностите
- Конечниот извештај за евалуација треба да биде јавно достапен

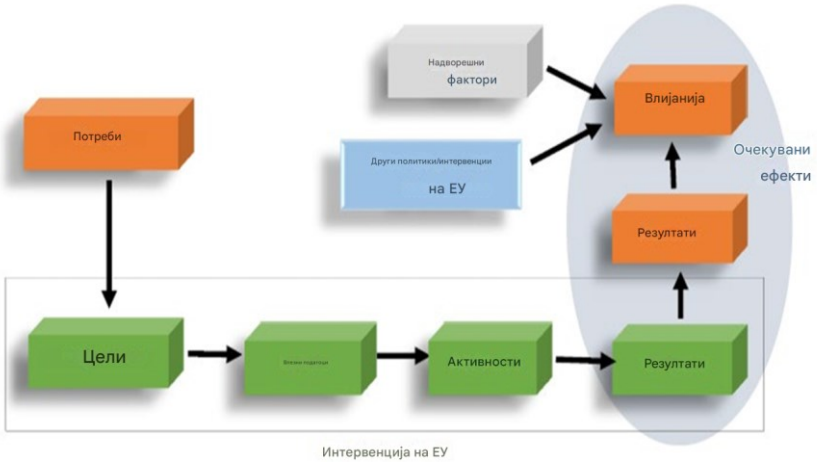
M1C1 Управување со развој и концепти за управување базирани на резултати : **Теорија на промена (ТОП)**

Теоријата на промена (ТОП) објаснува како се очекува интервенцијата да ги даде своите резултати.

- Започнува со *низа настани и резултати* - **производи, непосредни резултати, среднорочни резултати и крајни резултати** - што се очекува да настанат како резултат на интервенцијата - **логичкиот модел**
- Логичките модели се вредни алатки за ***планирање, имплементација и евалуација на програми*** во различни сектори, вклучувајќи го здравството, образованието и развојот на заедницата. Тие помагаат „теоријата на промена“ да се направи експлицитна, овозможувајќи ***подобро разбирање, комуникација*** и, на крајот, ***поефикасни програми*** .

Macedonian Evaluation Network
HEval Hrvatsko evaluacijsko društvo
МОДУЛ 1: Вовед во концептите и стандардите за мониторинг и евалуација

M1C1 Управување со развој и концепти за управување базирани на резултати : **Интервентна логика (IL) / Логички модел (LM)**

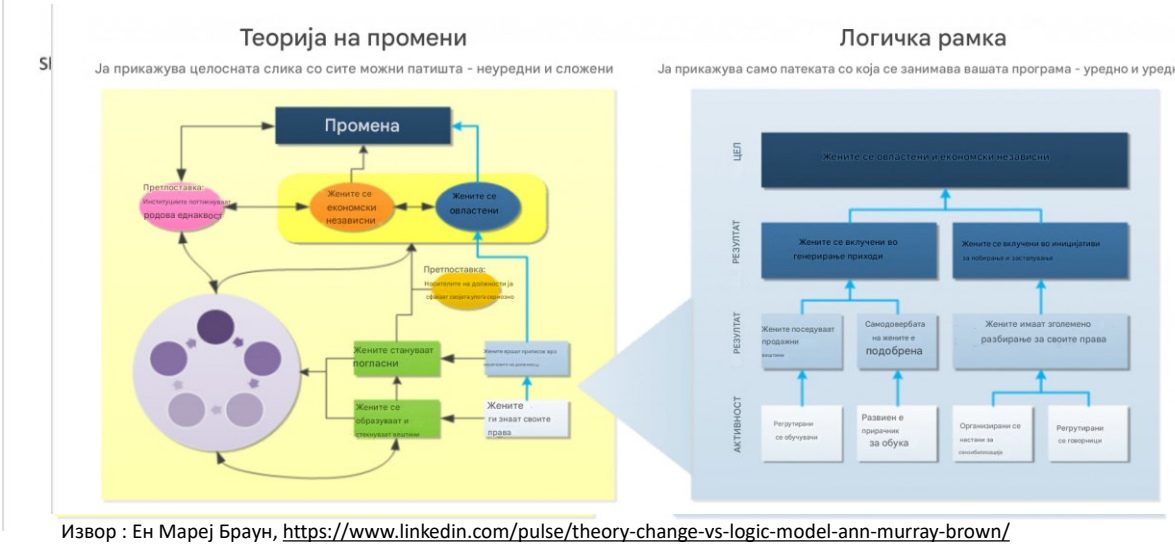

Извор : Европска комисија , 2023 година, *Подобро Регулатива Упатства и алатки* , Алатка 46, Дизајнирање на Евалуацијата .

M1C1 Управување со развој и концепти за управување базирани на резултати : **Теорија на промена (ТОП)**

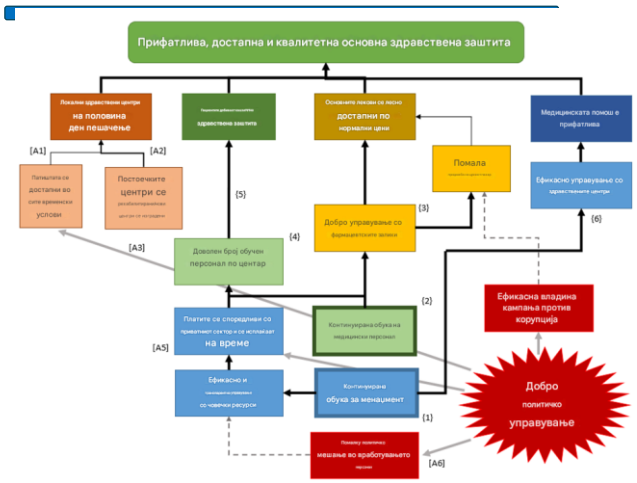
- Теоријата на промена ги опишува механизмите ***на промена***, ***претпоставките, ризиците и контекстот што ја поддржуваат или*** ја спречуваат теоријата да биде набљудувана како исход.
- Тоа им овозможува на евалуаторите подобро да ја испитаат ***причинско-последичната врска*** помеѓу резултатите од интервенцијата и набљудуваните исходи.
- Може да се користи за тестирање на претпоставениот ***причинско-последичен синџир на резултати*** со она што е забележано дека се случило, проверувајќи ја секоја врска и претпоставка во процесот за да се потврди очекуваната теорија.
- Теоријата на промена може да се смета за ***приказна за тоа што треба да се случи*** преку „стрелките“ што ги поврзуваат ќелиите во традиционалниот **логички модел**.
- ТОП е како логички модел кој е опишан и објаснет во однос на ***причинско-последичните врски помеѓу производите и различните нивоа на резултатите*** .

Теорија на промени и Линк до Логичка рамка

Извор : Ен Марej Браун, https://www.linkedin.com/pulse/theory-change-vs-logic-model-ann-murray-brown/

M1C1 Управување со развој и концепти за управување базирани на резултати : **Теорија на промена (ТОП) - примери**

- Во примерот со ТоП , придонесот на организацијата во целокупниот процес на промена е означен со дебели црни стрелки.
- Во средината, главните стратегии за интервенција се во полињата со дебели рабови: „Континуирана обука на медицински персонал“ и „Обука за континуирано управување“, соодветно.
- Главната претпоставка овде е „добар политички менаџмент“, кој ќе треба да го намали политичкото мешање во номинирањето на лекари и друг медицински персонал и да создаде вистинска мотивација за работа на инфраструктурата, борба против корупцијата и така натаму. Оваа претпоставка мора да се разработи и разјасни во следниот чекор.
- Дијаграмот е придружуван со наративен документ, во кој образложението на ТоП е објаснето: зошто се потребни различни резултати за да се постигне општата цел ; и зошто различните интервенции ќе доведат до постигнување на резултатите и конечната/ите цел/и .

Извор : Логфрамер , Б. Стивенс, https://www.logframer.eu/book/export/html/963

Macedonian Evaluation Network
HEval Hrvatsko evaluacijsko društvo
МОДУЛ 1: Вовед во концептите и стандардите за мониторинг и евалуација

M1C1 Управување со развој и управување базирано на резултати : **Теорија на промена (ТОС) - примери**

ИМЕ НА ДОКУМЕНТОТ	Напиши го име од стратегијата , планот или програмата. Исто така може да биде се користи за проекти наместо логична матрица (ЛМ).				
Внесување (Ресурси)	**Програми , проекти , активности**	**Излез (Директно резултат)**	**Краткорочни резултати (Резултат)**	**Среднорочни резултати (Исход)**	**Долгорочни резултати (Влијание)**
Потребни ресурси за ефикасно спроведување активности	*Активности потребни за да се постигнат резултати.*	*Постигнатите опипливи резултати преку активности.*	*Очекувано исходи од на интервенција.*	*Резултатите кои се видливи во временската рамка за интервенција .*	*Резултатите кои се очекуваат по завршување на интервенцијата .*
Контекстуални ефекти	• Која форма на надворешната средина може да влијае на интервенција за време на имплементацијата? Кои се краткорочните и среднорочните ризици? *(корисно метод : PESTLE – политички, економски , социјални , технолошки , правни , еколошки фактори)* • Кои се моменталните ризици што може влијае имплементацијата ? • Дали има можности за синергиски ефекти со други интервенции? • Какви странични ефекти интервенција може да има на средина (не секогаш позитивни)? • Кои се долгорочните ризици?				

Пауза за кафе

30 минути

Macedonian Evaluation Network

HEval Hrvatsko evaluacijsko društvo

Модул 1: Вовед во мониторинг и евалуација
Концепти и стандарди

Сесија 2 – Меѓународни стандарди и критериуми за евалуација (ОН, ОЕЦД, ЕУ)

Erasmus+

НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЈА ЗА ЕВРОПСКИ ОБРАЗОВНИ ПРОГРАМИ И МОБИЛНОСТ

Co-funded by the European Union

M1S2 – Меѓународни стандарди и критериуми за евалуација (ОН, ОЕЦД, ЕУ)

- Цели на ООН за одржлив развој (ЦОР) и доброволни национални прегледи (ДНР)
- Меѓународни стандарди за следење и евалуација: Критериуми за евалуација на OECD DAC
- Политика за кохезија на ЕУ и систем за следење и евалуација

M1S2 – Меѓународни стандарди за следење и евалуација и критериуми за оценување (ОН, ОЕЦД, ЕУ) Агенда на ОН 2030 и 17 цели за одржлив развој

Во Агендата за одржлив развој 2030 година се наведува дека Целите за одржлив развој (ЦОР) се интегрирани и неделиви и ги балансираат трите димензии на одржливиот развој (економска, социјална и еколошка). Меѓусебните врски и интегрираната природа на ЦОР се од клучно значење за да се обезбеди остварување на целта на новата Агенда.

- Интегрираната и меѓусебно поврзана природа на ЦОР треба да информира и да го насочува нивното вклучување во **националните рамки за планирање**, во форма на **национални планови за развој** или **стратегии за одржлив развој**. Трансформативната визија на Агендата 2030 зависи од таков интегриран пристап, кој вклучува идентификување на можни синергии и компромиси помеѓу ЦОР и нивните поврзани цели, како и развивање интегрирани пристапи специфични за контекстот за да се обезбеди ефективна имплементација.

Macedonian Evaluation Network

HEval Hrvatsko evaluacijsko društvo

Агенда на ОН 2030 и 17 Цели за одржлив развој

Слика 1. „Свадбена торта“ на ЦОР

Извор: Стокхолмски центар за отпорност

Macedonian Evaluation Network

HEval Hrvatsko evaluacijsko društvo

МОДУЛ 1: Вовед во концептите и стандардите за мониторинг и евалуација

M1S2 – Меѓународни стандарди и критериуми за оценување (ОН, ОЕЦД, ЕУ)

Цели за одржлив развој на ОН и доброволни национални прегледи

HIGH-LEVEL POLITICAL FORUM ON SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Агендата за одржлив развој 2030 ги охрабрува земјите-членки да спроведуваат редовни и инклузивни прегледи на напредокот на национално и поднационално ниво, кои се водени од земјата и управувани од самата земја. Овие доброволни национални прегледи, или **VNR**, се презентираат на **состанокот на HLPF секоја година во јули во Њујорк.** VNR олеснуваат споделување на искуства, вклучувајќи успеси, предизвици и научени лекции, за да се забрза спроведувањето на Агендата 2030. Тие, исто така, се стремат да ги зајакнат политиките и институциите на владите и да мобилизираат поддршка и партнерства од повеќе засегнати страни за спроведување на ЦОР.

Доброволен национален преглед на ЦОР Северна Македонија - *Процес*

Националниот совет за одржлив развој ги идентификуваше **ЦОР 1, ЦОР 4, ЦОР 8, ЦОР 13 и ЦОР 16** како пет приоритетни цели

ЦОР интегрирани во национална рамка за стратешко планирање: Основа за мониторинг и евалуација предводена од државата, во Хрватска

НАСОК ЗА РАЗВОЈ НА НДС 2030	СТРАТЕШКИ ЦЕЛИ НА НДС 2030	ПРИДОНЕС КОН ЦЕЛИТЕ ЗА ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ
1. Одржлива економија и општество	1. Конкурентна и иновативна економија 2. Образовани и вработени луѓе 3. Ефикасно и ефективно судство, јавна администрација и управување со државни средства 4. Глобално признавање и зајакнување на меѓународната позиција и улога на Хрватска	
2. Зајакнување на отпорноста на кризи	5. Здрав, активен и квалитетен живот 6. Демографска обнова и подобрена позиција на семејството 7. Безбедност за стабилен развој	
3. Зелена и дигитална транзиција	8. Еколошка и енергетска транзиција за климатска неутралност 9. Самоодржливост во производството на храна и развој на биоекономијата 10. Одржлива мобилност 11. Дигитална транзиција на општеството и економијата	
4. Рамномерен регионален развој	12. Развој на заостанати области и области со развојни специфичности 13. Зајакнување на регионалната конкурентност	

Слика 1: Индекс на SDG за Европа за 2025 година

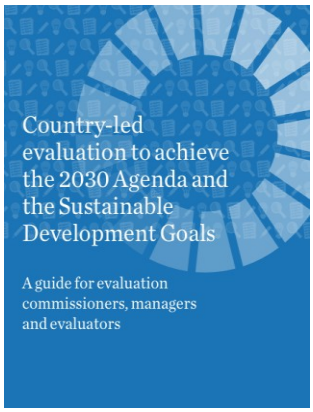
Ранг на индексот на SDG	Земја	Резултат на индексот на SDG
1	Финска	81,1
2	Данска	79,7
3	Шведска	79,4
4	Австрија	77,3
5	Норвешка	76,2
6	Германија	75,0
7	Франција	73,9
8	Словенија	73,8
9	Чешка	73,7
10	Исланд	73.4
11	Полска	73.3
12	Обединето Кралство	72.7
13	Швајцарија	72.4
14	Хрватска	72.4
15	Италија	72.3
16	Белгија	72.2
17	Холандија	71.9
18	Естонија	71.7
19	Ирска	71.5
20	Шпанија	71.2
21	Латвија	70.6
22	Португалија	70.6

Ранг на индексот на SDG (продолжение)	Земја	Резултат на индексот на SDG
23	Словачка Република	70,6
24	Малта	69,3
25	Унгарија	68,8
26	Литванија	67,8
27	Луксембург	67,6
28	Грција	66,5
29	Романија	64,2
30	Србија	63,2
31	Бугарија	62.9
32	Кипар	62.7
33	Северна Македонија	62.5
34	Турција	59.1
	Европска Унија	**72.8**
	Северна Европа	80.4
	Западна Европа	74.1
	Земји од ЕФТА	73.9
	Јужна Европа	71.2
	Централна и Источна Европа	70.1
	Балтички држави	69.6
	Земји кандидати	60.9

ЗАБЕЛЕШКА: Поради недостаток на податоци, неколку земји кандидати не можеа да бидат вклучени во овогодинешното рангирање на Индексот на европските одржливи цели, вклучувајќи ги Албанија, Босна и Херцеговина, Грузија, Лихтенштајн, Молдавија, Црна Гора и Украина. Сепак, детални профили на земјите и контролни табели се достапни за овие земји онлајн

МОДУЛ 1: Вовед во концептите и стандардите за мониторинг и евалуација

M1S2 – Меѓународни стандарди и критериуми за евалуација (ОН, ОЕЦД, ЕУ)
агендата 2030 на ОН за ЦОР и евалуација предводена од земјата

Извор: Министерство за надворешни работи на Финска, 2025 година.

Овој водич има за цел да служи како практичен ресурс за набавувачи на евалуација, менаџери и евалуатори, и тоа :

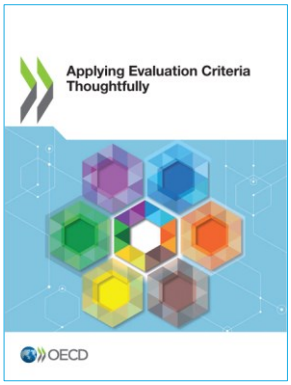
- *ги идентификува* клучни карактеристики и пристапи за евалуација на Агендата 2030 и ЦОР
- *ги поставува главните* чекори вклучени во иницирањето, одредувањето на обемот, дизајнирањето, спроведувањето и користењето на евалуацијата на Агендата 2030 и ЦОР
- *дискутира за* начините на кои процесите и резултатите од евалуацијата на Агендата 2030 и ЦОР можат да се користат за информирање на политиките и поддршка на националниот напредок во одржливиот развој
- *обезбедува* клучни упатства за да се обезбеди влијание на евалуациите на ЦОР во донесувањето одлуки на високо ниво
- *разгледува* како евалуацијата на Агендата 2030 и ЦОР може да се интегрираат во националните системи за следење и *евалуација*
- *покажува* како евалуацијата на Агендата 2030 и ЦОР можат да го збогатат или надополнат известувањето за Доброволниот национален преглед (VNR)

M1S2 – Меѓународни стандарди и критериуми за евалуација (ОН, ОЕЦД, ЕУ)

КРИТЕРИУМИ ЗА ЕВАЛУАЦИЈА НА ОЕЦД

ОЕЦД 2021 ВНИМАТЕЛНО ПРИМЕНА НА КРИТЕРИУМИТЕ ЗА ЕВАЛУАЦИЈА

1. ***Релевантност:*** *дали интервенцијата ги прави вистинските работи?*
2. ***Кохерентност:*** *колку добро се вклопува интервенцијата?*
3. ***Ефективност:*** *дали интервенцијата ги постигнува своите цели?*
4. ***Ефикасност:*** *колку добро се користат ресурсите?*
5. ***Влијание:*** *каква разлика прави интервенцијата?*
6. ***Одржливост:*** *дали придобивките ќе траат?*

Овие критериуми обезбедуваат нормативна рамка што се користи за да се утврди заслугата или вредноста на развојната интервенција (**политика, стратегија, програма, проект или активност**). Тие ги поставуваат прашањата на кои треба да се одговори во врска со интервенцијата - или како дел од евалуацијата или за време на фазите на дизајнирање, имплементација или следење, и служат како основа врз која се донесуваат евалуативни проценки.

Macedonian Evaluation Network
HEval Hrvatsko evaluacijsko društvo
МОДУЛ 1: Вовед во концептите и стандардите за мониторинг и евалуација

M1S2 – Меѓународни стандарди и критериуми за евалуација (ОН, ОЕЦД, ЕУ)

КРИТЕРИУМИ ЗА ЕВАЛУАЦИЈА НА ОЕЦД

- **Контекст:** Кој е контекстот на самата интервенција и како можат да се разберат критериумите во контекст на индивидуалната евалуација, интервенцијата и засегнатите страни?
- **Цел:** Што се обидува да постигне евалуацијата и кои прашања се најкорисни за остварување и остварување на оваа цел?
- **Улоги и динамика на моќ:** Кои се засегнатите страни, кои се нивните соодветни потреби и интереси? Каква е динамиката на моќ помеѓу нив? Кој треба да биде вклучен во одлучувањето, кои критериуми да се применат и како да се разберат во локалниот контекст? Ова може да вклучува прашања за сопственост и кој одлучува што ќе се оценува и ќе се приоритизира.

M1S2 – Меѓународни и критериуми за евалуација (ОН, ОЕЦД, ЕУ)

КРИТЕРИУМИ ЗА ЕВАЛУАЦИЈА НА ОЕЦД

- **Интервенција:** Кој тип на интервенција се оценува (проект, политика, стратегија, сектор)? Кој е нејзиниот обем и природа? Колку директни или индиректни се нејзините очекувани резултати? Какво комплексно системско размислување е во игра?
- **Евалуабилност:** Дали постојат ограничувања во однос на пристапот, ресурсите и податоците (вклучувајќи ги и расчленетите податоци) што влијаат на евалуацијата и како тоа влијае на критериумите?
- **Временски период:** Во која фаза од животниот циклус на интервенцијата ќе се спроведе евалуацијата? Дали контекстот во кој се спроведува интервенцијата се променил со текот на времето и ако е така, како? Дали овие промени треба да се земат предвид за време на евалуацијата? Временскиот период ќе влијае на употребата на критериумите, како и на изворот на докази.

M1S2 – Меѓународни стандарди за следење и евалуација и критериуми за оценување (ОН, ОЕЦД, ЕУ) **КРИТЕРИУМИ ЗА ЕВАЛУАЦИЈА НА ОЕЦД**

Евалуациски критериум: Релевантност

- Се проверува дали целите и приоритетите на стратешкиот документ се засноваат на реалните потреби и потенцијалот за развој, односно до кој степен целите се оправдани во однос на потребите?
- Се поставува прашањето до кој степен целите и дизајнот на интервенцијата одговараат на глобалните, националните и партнерските/институционалните потреби, политики и приоритети на корисникот и продолжуваат да го прават тоа дури и кога околностите се менуваат?
- Се проценува колку се соодветни и значајни целите на програмата/проектот во однос на проблемите што требаше да ги решат (отстранат) и во однос на физичката и политичката средина во која се спроведува програмата/проектот.

Евалауциски критериум: Ефективност

Се споредува

- што е постигнато во споредба со она што е планирано
- до кој степен се постигнати целите и
- до кој степен се очекува да се постигне (во зависност од видот на евалуација)?

Macedonian Evaluation Network
HEval Hrvatsko evaluacijsko društvo
МОДУЛ 1: Вовед во концептите и стандардите за мониторинг и евалуација
M1S2 – Меѓународни стандарди и критериуми за евалуација (ОН, ОЕЦД, ЕУ)
КРИТЕРИУМИ ЗА ЕВАЛУАЦИЈА НА ОЕЦД

Евалауциски критериум: Ефикасност

- Прашањето е до кој степен интервенцијата постигнува или е веројатно дека ќе постигне резултати на економичен и навремен начин?
  - Тоа подразбира претворање на „инпутите“ (средства, експертиза, природни ресурси, време итн.) во „аутпути“ или директни резултати, исходи и влијанија, на најекономичен начин, во споредба со можните алтернативи во тој контекст.
  - Навременоста на постигнувањето е во рамките на предвидениот временски рок или разумно прилагодена на условите.
  - Може да вклучува и оперативна ефикасност – колку добро е управувана интервенцијата?

M1S2 – Меѓународни стандарди и критериуми за евалуација (ОН, ОЕЦД, ЕУ)

КРИТЕРИУМИ ЗА ЕВАЛУАЦИЈА НА ОЕЦД

Евалауциски критериум: Кохерентност

- Надворешна кохерентност :
  - Колку добро интервенцијата се вклопува во поширокиот контекст?
  - Дали постои компатибилност на интервенцијата со други интервенции во земјата, секторот или институцијата?
  - Дали постои конзистентност помеѓу целите на законот за стратешко планирање и целите на другите јавни интервенции поврзани со него?
- Внатрешна кохерентност :
  - Дали е утврдено дали избраните цели, приоритети и мерки се комплементарни и поврзани?
  - Внатрешната поврзаност подразбира дека постои хиерархија на цели, при што пониските цели логично придонесуваат за постигнување на повисоки цели.

M1S2 – Меѓународни стандарди за следење и евалуација и критериуми за оценување (ОН, ОЕЦД, ЕУ)

КРИТЕРИУМИ ЗА ЕВАЛУАЦИЈА НА ОЕЦД

Критериуми за евалуација: Влијание

- Фундаменталното прашање е каква разлика прави интервенцијата?
  - Се поставува прашањето до кој степен интервенцијата создала или се очекува да создаде значајни позитивни или негативни, намерни или ненамерни ефекти на повисоко ниво?
  - Се проценува крајното значење и потенцијално трансформативните ефекти од интервенцијата.
  - Се стреми да ги идентификува долгорочните социјални, еколошки и економски влијанија од интервенцијата и оди подалеку од критериумите за ефективност/ефикасност.
  - Ги опфаќа индиректните, секундарните и потенцијалните последици од интервенцијата преку испитување на холистичките и трајните промени во системот или нормите, како и потенцијалните ефекти врз човековата благосостојба, човековите права, родовата еднаквост и животната средина.

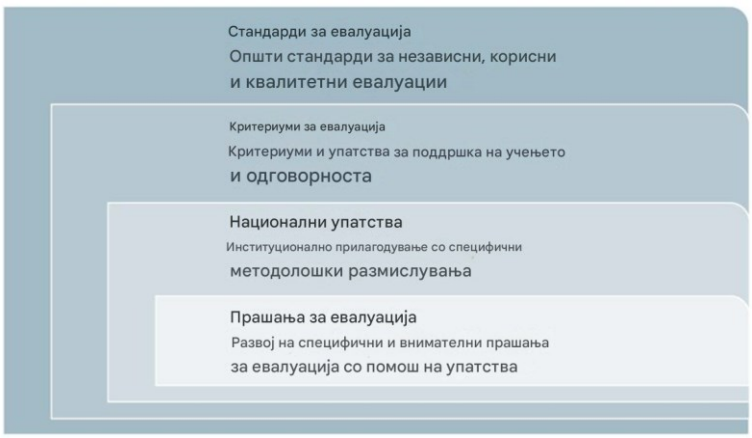
M1S2 – Меѓународни стандарди за следење и евалуација и критериуми за оценување (ОН, ОЕЦД, ЕУ) **КРИТЕРИУМИ ЗА ЕВАЛУАЦИЈА НА ОЕЦД**

Критериуми за евалуација: Одржливост

- Фундаменталното прашање е до кој степен нето придобивките од интервенцијата ќе бидат одржливи или дали е веројатно дека ќе продолжат?
  - Вклучува преглед на финансиските, економските, социјалните, еколошките и институционалните капацитети на системот потребни за одржување на нето придобивките со текот на времето.
  - Вклучува анализи на отпорност, ризик и потенцијални трошоци/загуби.
  - Во зависност од времето на евалуацијата, таа може да вклучува анализа на тековните нето текови на придобивки или проценка на веројатноста за континуирани нето придобивки на среден до долг рок.

Macedonian Evaluation Network
HEval Hrvatsko evaluacijsko društvo
МОДУЛ 1: Вовед во концептите и стандардите за мониторинг и евалуација

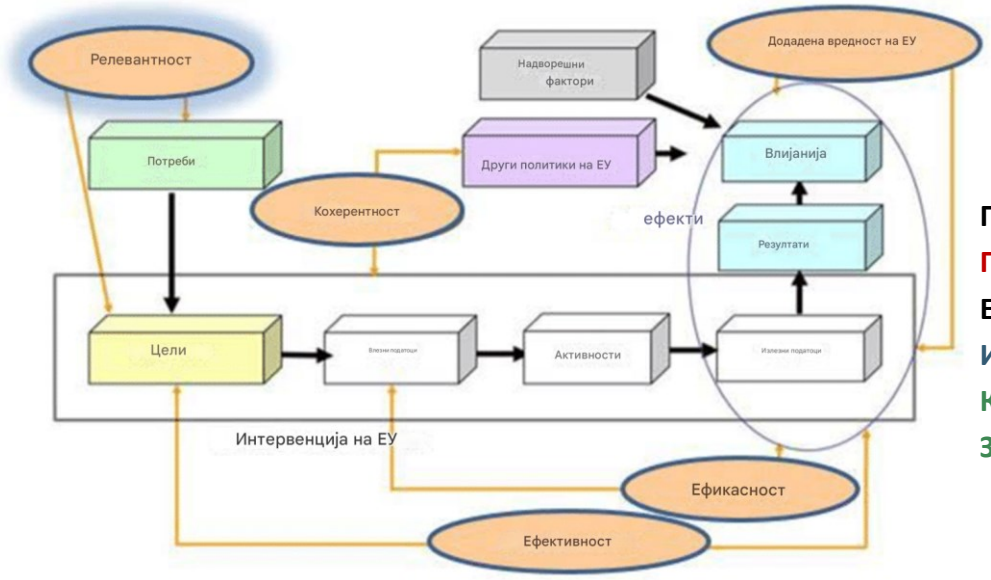
M1S2 – Меѓународни стандарди за следење и евалуација и критериуми за оценување (ОН, ОЕЦД, ЕУ) **Стандарди за евалуација на ОЕЦД и Норми**

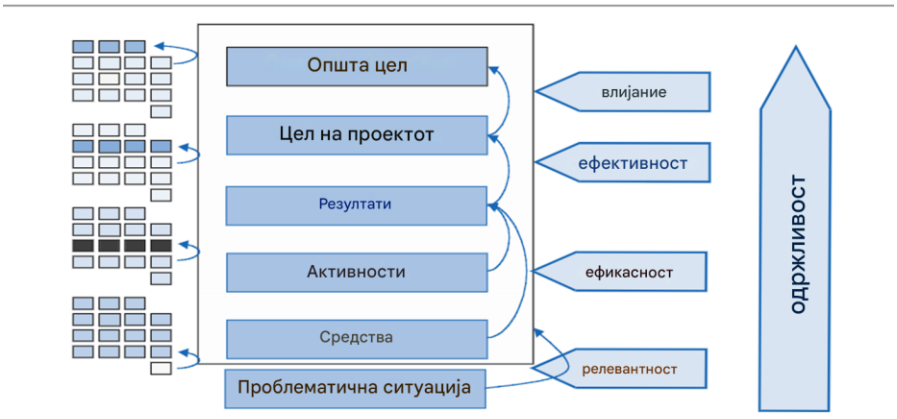
Критериумите се еден дел од поширок сет на **норми за евалуација**. *Тие треба да се користат заедно со :*

- *Стандарди за квалитет на ОЕЦД за развојни евалуации,*
- *Принципи за евалуација на развојната помош и*
- *други применливи етички стандарди и институционални упатства.*

Извор : ОЕЦД , Внимателна примена на критериумите за евалуација , 2021 година .

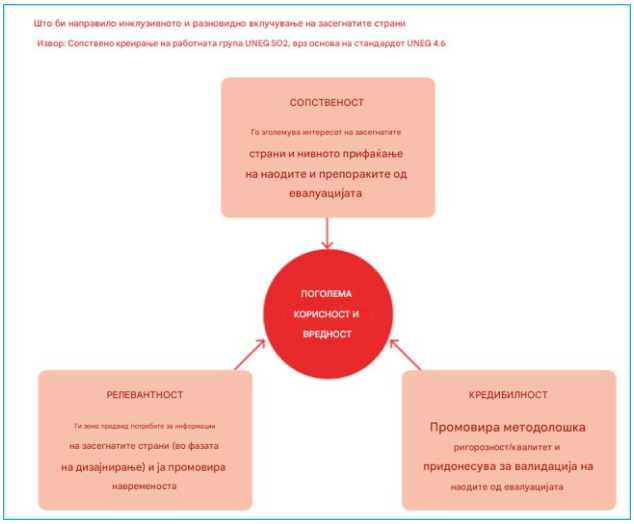
ПОВРЗУВАЊЕ НА ПРОГРАМАТА НА ЕУ ЛОГИКАТА НА ИНТЕРВЕНЦИЈА И КРИТЕРИУМИТЕ ЗА ЕВАЛУАЦИЈА

Извор : Упатства за РСМ на ЕК , 2004 година.

ПОВРЗУВАЊЕ НА ЛОГИКАТА НА ИНТЕРВЕНЦИЈА НА ПРОЕКТИТЕ & КРИТЕРИУМИ ЗА ЕВАЛУАЦИЈА

Ангажирање на засегнатите страни во евалуацијата

Извор : UNEG Споредба на методи за евалуација , том 2, 2022.

- Принципи за меѓународен развој на управување и евалуација на пр. партнерство, инклузивност , транспарентност, ја истакнуваат важноста на вклученоста на **засегнатиоте страни** во сите фази од на животниот циклус на политиката – при планирање на осигурување на **релевантност** и **сопственост** важни за успешна имплементација, и **кредибилитет** на M&E. (UNEG, 2022)
- Доброто познавање на вклучените засегнати страни – и во интервенцијата и во евалуацијата – може да помогне **во идентификувањето на потенцијалните тензии** меѓу нивните **различни интереси** и **приоритети** кога станува збор за дизајнирањето и спроведувањето на евалуацијата. (ОЕЦД, 2021)

